

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Aposteldagen/6. søndag i treenighetstiden 12. juli 2020

Prekentekest; Luk 5,1-11

Lesetekst I: 1 Mos 12,1-4

Lesetekst II: Rom 1,1-7

Kall til menneskefiske

Søndagens karakter

Foruten å være den sjette i den lange rekken av søndager i treenighetstiden, ofte kalt kirkens festløse halvår, har denne søndagen sitt særskilte navn: Aposteldagen. Den er i kirkens historie fra 300-tallet av blitt feiret som en kirkens festdag. Tekstene var opprinnelig valgt til feiringen av Peter- og Paulus-dagen 29. juni, som ifølge gamle tradisjoner er dagen da de begge led martyrdøden i Roma. Derfor er denne søndagens liturgiske farge rød og bryter treenighetstidens grønne farge.

Det kan, ikke minst i vår tid da apostelautoriteten ofte nedskrives, være gode grunner til å minnes og én søndag i kirkeåret spesielt markere at kirken er grunnlagt gjennom Herrens valg og autorisasjon av sine apostler og deres tjeneste, jf. Paulus' selvpresentasjon i søndagens lesetekst: «Kristi Jesu tjener ... kalt til apostel og utvalgt til å forkynne Guds evangelium ... Ved ham har jeg fått nåde og aposteloppdrag for at jeg skal føre mennesker av alle folkeslag til lydighet i tro» (Rom 1,1 og 4). Kanskje kunne det være en god måte å markere Aposteldagen på i gudstjenesten 12. juli at det i tilknytning til lesningen av teksten fra Rom 1 ble sagt noen ord om denne spesielle dagen i kirkeåret.

Peter har truffet Jesus før

Det er ikke uten betydning for tolkningen av søndagens prekentekest om Jesus som kaller Peter til sin disippel og til menneskefiske, at dette ikke er det første møtet mellom de to. Ifølge Johannesevangeliet hadde Jesus møtt Simon Peter, og broren Andreas, tidligere, som disipler av døperen Johannes (Joh 1,35-46). Og i Lukas kap. 4, altså i kapitlet før prekentekest, er Peter vitne til Jesu undervisning og hans helbredelse av mange i Kapernaum, blant dem også hans syke svigermor (4,38-39). Han er blant dem som blir «slått av undring» over Jesu lære- makten og myndigheten både i hans ord og gjerninger gjorde et sterkt inntrykk på ham (Luk 4,32-36). Jesu kallelse av Peter til menneskefiske kommer ikke som lyn fra klar himmel. Den er i noen grad forberedt gjennom tidligere møter mellom ham og Jesus.

Øyenvitneskildring

Lukas har i forordet til sitt evangelium gjort rede for kildene han bruker. Han har fått stoffet om Jesus overlevert av dem som «helt fra først av var øyenvitner» (1,2). Den detaljrike og levende skildringen innledningsvis av hva som skjedde da Jesus kalte Simon Peter – båtene som lå ved land, fiskerne som skyller garna, folket som trenger seg inn på Jesus for å høre ham forkynne Guds ord – det bærer alt sammen øyevitners preg og er slik et eksempel på stoff i det tredje evangeliet som Lukas har fått overlevert av øyenvitnene han refererer til i 1,2. Bruken av denne kilden gjør at Lukas sin versjon av Jesu kallelse av sine første disipler er noe forskjellig fra de tilsvarende fortellingene hos Markus (1,16-20) og Matteus (4,18-22), den er mer innholdsrik og fokuserer spesielt på møtet mellom Simon Peter og Jesus, på den overveldende fiskefangsten og på Peters syndsbejelse.

Jesu underlige fiskeoppfordring

Simon Peter har stilt fiskebåten sin til disposisjon for Jesus, som skulle bruke den som «talerstol» når han underviste folkemengden på strandbredden. Da Jesus var ferdig med undervisningen, kunne vi forvente at Peter rodde ham i land, så han kunne fortsette sitt virke der. Men i stedet gir Jesus, snekkersønnen fra Nasarets høyland, som vel aldri selv aldri hadde fisket, yrkesfiskeren Peter en overraskende oppfordring (befaling? råd?): Han skal dra ut på dypt vann og sette garna der! For Simon Peter og arbeidskameratene hans må Jesu oppfordring ha fortonet seg underlig, ja meningsløs. Fisket skulle foregå langs bredden av sjøen hvor friskt vann renner ut i sjøen, ikke «på dypet». Og det skulle skje ikke ved høylys dag, men om natten, av den enkle grunn at det er da fiskene i Gennesaretsjøen tar føde til seg, om dagen skjuler de seg under stein og klipper.

Mester, på ditt ord

Det er ulike tolkninger av svaret Peter ga Jesus på hans oppfordring om å prøve fiskelykken ute på dypt vann: «På ditt ord vil jeg sette garn». Noen ser det som en ansvarsfraskrivelse: Peter vil forsikre alle om at det merkelige han gjør når han setter garn ved høylys dag på dypt vann, det er ikke hans ansvar, det er ikke noe han ville ha funnet på selv, han gjør det bare av høflighet (jf. tiltalen 'Mester') fordi Jesus ber ham om det. Andre tolker svaret nærmest som en trassig protest fra Peters side mot Jesu anmodning, han kan ha tenkt: Jeg skal gjøre som du ber meg om, Jesus, men da vil det nok vise seg hvem av oss som har greie på fiske!

Men tradisjonelt er Peters svar oftest blitt tolket positivt, som eksemplarisk uttrykk for ekte lydighet og ydmyk og tillitsfulle tro, for et troens vågestykke, den tro som stoler mer på Jesus og hans ord enn på egne erfaringer og sannsynlighetsberegninger, den tro som fortrøster seg på og satser på et ord fra Herren mer enn på eget strev, jf. salmen «Jesus, Herre, på ditt ord er jeg til min gjerning rede». Der heter det, trolig nettopp med teksten i Luk 5 som referanseramme: «På ditt ord og i ditt navn alle ting blir meg til gagn» og «Til min siste stund jeg tror, Jesus, Herre, på ditt ord.» Salmen understreker viktigheten og

betydningen av å ha «På Herrens ord» som motto for livet som Jesu disippel, og å gå på dette ord

«Gå fra meg, Herre! Jeg er en syndig mann»

Underet med den overveldende store fiskefangsten er fortellingens klimaks. Den gjør et enormt inntrykk på Peter. Han gripes, som de andre fiskerne, av forferdelse, reaksjonen når Den hellige griper inn. Og han kjenner på egen uverdighet og overveldes av syndserkjennelse. I møtet med Jesus og hans allmaktsord ser han seg selv i et nytt lys, han får fornemmelsen av noe guddommelig, som en Jesaja i tempelet fikk det i møte med den hellige og rene Gud: «Ve meg, det er ute med meg! For jeg er en mann med urene lepper» (Jes 6,5). For dem begge er opplevelsen av Den hellige en forberedelse til deres kommende tjeneste: Det er bare den som vet han er en synder, Gud kan bruke. Men Peter røper når han ber Jesus, som han nå kaller «Herre», ikke «mester» (som i vers 5), om å gå fra ham, at han er en nybegynner på troens vei.

Senere skulle han i Jesus-etterfølgelsen lære at erkjennelsen av egen synd måtte føre til den motsatte bønn, at Herren Jesus *ikke* måtte gå fra ham, men gi ham, synderen, sin nåde, tilgivelse og fred. Han skulle lære at han og Jesus dog passet sammen, som det heter i Christian Richardts kjente salmevers: «Du som freden meg forkynner, du en frelser, jeg en synder, du med Amen, jeg med bønn, du med nåden, jeg med skammen – å, hvor vi dog passer sammen, du Guds salvede, Guds Sønn!» Jesus er synderes venn, han ville slett ikke forlate Peter, han går aldri fra syndere som har sett sin egen syndige tilstand, men lar dem få bli hos seg. Og det er nettopp slike som kjenner sin synd og vet at alt er av nåde, han vil bruke som menneskefiskere.

Å fange mennesker, fanget av Jesus

Peters fiskefangst sikter mot misjon. Han fikk som livsoppgave å dra ut i folkehavet som menneskefisker. Enhver kristen som er «kalt til å høre Jesus Kristus til» (Rom 1,6) i etterfølgelse, er med i misjonsoppdraget, er kalt til, på Herrens ord, frimodig å «legge ut på dypet», til å «fange mennesker» for Jesus. Uttrykket menneskefisker kan høres negativt ut (jf. 'fiske' på GT-steder som Jer 16,16; Am 4,2; Hab 1,15-16), på noen virker det støtende: som om det er vår oppgave å få folk til å bite på evangeliets krok med billige løfter, eller manipulerende å fange noen til å spelle i garnet. Men Jesus har selv vist hva det vil si å være menneskefisker: Han 'fisket' i ord og handling om det frembrytende Guds rike der mennesker kalles til omvendelse og tro. Og han overlot til dem som fulgte ham, å fiske på tilsvarende måte.

Som Jesus-etterfølgere kalles vi til å vitne, forkynne og undervise om Jesus, til å få mennesker fanget inn av Jesus, tiltrukket og fascinert av ham. Å fange mennesker slik er å sette mennesker fri, fri fra synden, fra fordømmelsen, fra dødens og djevelens makt, og å gjøre dem salige. «Mer kunne ei engler begjære enn gå med så salig et bud».

Herre, du kaller fremdeles
de små til ditt storverk på jord.
Fortsatt skal stammende vitner
forkynne ditt evige ord.
Tomme og fattige hender
fylles med under fra deg.
Sterk er den svake du sender
på kallets og løftenes vei.

Gunnar Johnstad

Førsteamanuensis emeritus, NLA

gunjohn@online.no